

פרוטוקול מס. 146

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה ביום רביעי,
כ"א בחשוון תשל"ה - 30.10.74, משעה 09.00.

נ ר כ ח י ס - חברי הוועדה:

י. קרגמן - היו"ר
ע. אמוראי
א. אפרת
ש. ארליך
מ. ארנס
י. בדר
ב.צ. חלפון
י. גולן
ש. לורנץ
א. מלמד
י. פיינרמן
י. פלומין
ג. פח
ח. קורפו
נ. קצב
א. שוסטק
ד. קורן
מ. שחל

מזמנים:

ח. שטסל - החשב הכללי, משרד האוצר
ד. שטאוב - משרד האוצר
גב' ש. מושכל - " "

מזכיר הוועדה:

א. קרשנר

היועץ המשפטי לוועדה:

ד"ר ג. קיטרון

היועץ הכלכלי לוועדה:

א.נ. פלוג

ר ש מ ו :

אורה ובר ושולמית פרג.

בסדר-היום:

- (א) אגרות מילווה קצר מועד;
(ב) תקציב עידוד הייצוא ופיתוח שוקי חוץ;
(ג) ערבות מטעם המדינה לחברות שמירה (מכ" שר האוצר מ-5.9.74);
(ד) פטור ממס שבח מקרקעין (מכתבי שר האוצר מ-22.9.74 ו-15.10.74);
(ה) קביעת נכס בר ביטוח לפי תקנות מס רכוש וקרן פיצויים (חשלום פיצויים בשל נזק) (נכס חוץ ישראלי), תשל"ב-1972 (מכתבי שר האוצר מ-16.9.74 ו-2.10.74);
(ו) תקנות המקרקעין (אגרות), תשל"ה-1974 (מכ" שר המשפטים מ-21.10.74);
(ז) שאלות והצעות לסדר-היום.

ח. שטסל:

לפי הסמכות שיש לנו ביקשתי מהיושב-ראש לבוא ולדווח לוועדה על המחשבות שיש לנו בענין ~~מלווה קצר-מועד~~. לצערי, ההזמנה היתה ליום ג', אבל לא יצאה לפועל כי היה לכם דיון רחוק יותר. הבוקר יצאנו עם הנייר הזה. אינני יודע מה יהיו התוצאות עדיין. אם יהיו הערות לחברי הוועדה, עוד נוכל בהתאם לעשות תיקונים. כי הענין הזה פועל בגמישות גדולה.

מלווה קצר מועד, מטבע הדברים צריך להיות גמיש. מלווה קצר מועד, כפי שהיה מקובל עד כה, היה מורכב ממספר אלמנטים: הריבית שנקבעה בתקנות על ידי שר האוצר היתה 6% נומינלי על הנייר. מזה הורידו מס הכנסה נשיעצור של 25%. כי לפי החוק הריבית המכסימלית על נייר ערך זה היא 25%. זה מופיע כסעיף בסעיף 7 בחוק. אבל נייר הערך הוצא בתקופות רבות בשלוש-ארבע סדרות - סדרה לשלושה חודשים, לששה חודשים, לתשעה חודשים ולשנים-עשר חודשים. היתה תקופה שהיתה גם סדרה לשמונה-עשר חודש. היו סדרות לצייכור הרחב והיו סדרות מיוחדות למוסדות כספיים ולבנקים.

השיי האחרון במלווה קצר-מועד נעשה ב-1971, נדמה לי בחודש ספטמבר או אוקטובר. באותה תקופה גם נחתם חוזה בין הבנקים לבין בנק ישראל לפיו הבנקים לקחו על עצמם להפיץ כמות מסויימת של מלווה קצר-מועד. ההסדר הזה נסתיים בסוף 1973. ומאז, במשך שנה, מיתרה של 830 מיליון לירות, שזו היתה היתרה ביחס גמר החוזה (החוזה נסתיים פורמלית בדצמבר, אבל בגלל המלחמה למעשה זה היה קודם לכן) געצור ל-65-70 מיליון לירות. זאת אומרת, היתה הזרמה באמצעות תכלי הזה, החזר קרן לאלה שקצרו את המלווה קצר המועד בסדר גודל של כ-750 מיליון לירות למשך שנה אחת. זהו סכום אדיר ביחס להיקף של מלווה קצר-מועד.

א. שוטסקי:

והריבית?

ח. שטסל:

הריבית שארה 6%. נוסף לתשואה של 6% ריבית, פחות 25% מס, דהיינו, 1.5%. כך שהנטו היה 4.5%. אבל הנייר לא נמכר אף פעם בשער של 100, אלא בשער נמוך יותר, וזה בהתאם לחוק. סעיף מסויים בחוק מאפשר לשר האוצר למכור את זה בהפחת. זה מכשיר גמיש מאוד. החוק מאפשר את הגמישות הזו. והמכירה נעשתה כך שבתקופות שונות המלווה נמכר כך שהתשואה נטו לאדם הריבית שהוא קיבל, והעדוברה שהנייר נמכר במחיר נמוך ממאה. זה היה חלק מהתמורה שאדם קיבל. דוה נע בסביבות 8.5-9% נטו. זה היה תלוי במעמדו של האיש. מי ששילם מס מלא, קבל סכום כזה, ואילו אדם או מוסד שהיה פטור ממס קיבל את התשואה נטו ואת ההפחת.

אני חייב להסביר מדוע באנו בשינויים רק עכשיו, ולא הלכנו על שינויים בתקופה כה ארוכה. קודם כל, לא היה שום סיכוי במשך התקופה שלפני חודש-חודשיים למכור מלווה קצר-מועד, גם אילו שיפרנו את התנאים. כי עליות המדד היו כה חזקות שלאנשים היה כדאי לקנות אגרת צמודה למדד אפילו לחודש עד שלושה חודשים ולא לקנות מלווה קצר-מועד. זו היתה הסיבה שמלווה קצר מועד ירדה היתרה שלו. הבנקים אמרו שאם יגידו לקליינטים שלהם לקנות מלווה קצר-מועד, הם יחטאו להם. כי מי שקונה צמוד מקבל תשואה יותר גבוהה. הדבר הזה נשתנה בחודשים האחרונים, בד בבד עם צמצום האשראי והמדיניות הכלכלית החדשה, ואנו היינו עדים לתופעה שאנשים שקנה מלווה צמודים לתקופה קצרה, היו מקרים שקיבלו בחזרה אפילו לא את הקרן. זה דבר אחד. הדבר השני - פירמות שבעבר נהגו לקנות אגרות חוב צמודות, הפסיקו לקנות אותן, וכתוצאה מזה נוצר צורך להוציא נייר שיאפשר לאדם שיש לו סכום מסויים של כסף; בניח פירמה שצריכה לשלם ריבית ב-15 בינואר, ובינתיים מצטבר אצלה הכסף לאט לאט, מה היא תעשה עם הכסף הזה? יש לה היום רק אפשרות אחת - להחזיק אותה בחשבון עו"ש בבנק תמורת אפס כמעט. אמרת חוב צמודה, זה מסוכן היום לקנות, ופתאום נוצר צורך בנייר כזה שיאפשר לגשר על פני תקופות, ומאידך, יאפשר לבני אדם לא להקדים קניות. כי אם יש לאדם כסף והוא רוצה להחליף מכונית עוד חודשיים, אינני רוצה לדחוף אותו להוציא את הכסף היום. אם יהיה ניר-ערך שיקבל עבורו תשואה נומינלית בטוחה, יש סיכוי סביר שאותו אדם יקנה את אגרת החוב קצרת המועד.

זה יאפשר - אולי, לא בטוח - גם ספיגה נוספת של כסף, שאגב, זה לא הולך לתקציב המדינה. קיים הסכם בין הממשלה ובנק ישראל האומר, שככל שקצר מועד גדל, הוא לא ילך לתקציב המדינה, אלא הוא הולך לחוב אחר. אם במשך השנה כסף זה עולה-יורד, אך בסוף השנה אם זה יורד, אז הקופה משלמת; על כל פנים, אם כסף זה עולה אז אני לא מקבל אותו. למעשה, מלווה קצר מועד לא יוכל לממן את תקציב המדינה.

זאת ועוד: הרבית עלתה מ-6% ל-9%. הואיל והנייר החדש יימכר באג'ו, כלומר לא במחיר של 100%, הרי שהתשואה תגדל בין 3.5% ל-4%, ואז היא תגיע ל-12.57% ברוטו או 10% נטו.

כמו כן החלטנו להנפיק שלוש סדרות לתקופות של 3 חודשים, 6 חודשים ו-12 חודשים. על רבית זו של 9% יחוייב רוכש הנייר לשלם מס הכנסה בשיעור אחיד של 25%, כפי שהיה עד כה.

אני לא יכול להגיד מה תהיה ההשפעה. אבל ברור שההפחת הוא גמיש כך שנוכל לשנותו בהתאם להיצע. כלומר, אם לא קונים, אז אני יכול לשפר. להרע אני גם כן אפשר. אבל אני לא יכול לדעת, זה לא אוקטואלי להרע, אם כי זה אפשרי.

הבנקים לא קבלו את זה בסבר פנים יפות. מתוך נימוקים שהפקדונות לזמן קצוב הבנקים משלמים לסכומים בינוניים כ-15%, ומזה יורד מס של 27.5% בניכוי במקום. אדם חייב להצהיר למס הכנסה על הכנסה זו, ולפי מס שולי הוא יצטרך להוסיף. יוצא איפוא שתהיה נהירה למלווה קצר מועד מאשר לפקדונות לזמן קצוב. אין ספק שהטעון שלהם הוא טעון בעל משקל. אם כך, נצטרך לשקול את הנקודה הזו כי היא חשובה, ומדינת ישראל לא צריכה להסל את הבנקאות, שכן אז יסבלו מזה ענפי המשק השונים. בינתיים, אנחנו ממלאים תפקיד כממשלה, ואנחנו צריכים להתחשב בצרכי המשק. (א. שוסטק: איך זה יכול לפגוע בפקדונות לזמן קצוב?) לנייר יש תכונה שכל רגע יכולים לממש אותו. הואיל והנזילות של נייר זה היא יותר גדולה, טוענים הבנקים - במידה לא מעטה של צדק - שהצורה שצריכה להיות יותר גמישה מנוגדת לכל מיני פעולות שנעשות היום עבור המשק.

האמת היא, כי אין מדינה בעולם שאין

בה נייר לזמן קצר. על כל פנים, בעוד שבוע אוכל לומר לכם אם צריך לחזק את הפעולה הזו או לא.

הייתי מעדיף שהקצרנית לא תרשום את הדברים שאני עומד להגיד כעת. (היו"ר

י. בדר:

י. קרגמן: מדוע לא?)

לפני שבוע אמרתי "אל תקנו מניות", ומי ששמע עצה זו לא הפסיד כסף. אני מגיע לאט לאט לרגע שאגיד לציבור לא לקנות ניירות ערך ממשלתיות. אל תחסכו כסף, כי אין שום צנור ישר, הגון שדרכו אפשר לחסוך כסף.

לדעתי, זה נאיבי לחשוב שעקב אינפלציה עולה המחיר שצריך לשלם לחוסך ולמשקיע. אבל מה שקורה הוא, שהדברים האלה עולים עד כדי כך שהאוצר אינו יכול לשלם. אני מבין את זה. הדרך להגביל את זה היא, לעשות ייסוף. אם אתם רוצים לחסוך בהפרשי הצמדה של 5, 8, 10 שנים, ברבית של 3% בלי הצמדה. צובדה היא, שאתה לא מרגיש את מה שעושה הציבור. אני לא שואל איך ירדו האמיסיות --- (היו"ר י. קרגמן: יש בזה התייצבות) אם כן, זה עניין של ייסוף.

שוב פ'חות? למפקידי פקדונות במטבע

חוץ - פוז"קים לכל צורך, קיים שער אחר. רמאות - המדינה לא יכולה להיות רמאית. אז כל מה שהיא עושה זה קדוש. ומה היא התוצאה?

י. בדר:

על כל פנים, זהו בסיס רחב מדי. כמוען שכל אחד מאתנו מאחל הצלחה לנסיון שנעשה על מנת לעצור את האינפלציה. מה הם הסיכויים על נסיון זה - זה דבר אחר.

מה אני חושב על מחיר שהמשק ישלם בעד זה שהנסיון נעשה בצורה זו, ולא בדרך הנכונה - זה אני יודע, שלאוצר אין ברירה, אלא לעשות את הנסיון הזה בדרך לא נכונה. זאת אני יודע.

לגבי ניירות ערך מלווה קצר מועד: מלווה זה הוא של בנק ישראל (ח. שטסל: זה של ממשלת ישראל)

יש ניירות צמודים ל-10 שנים, ברבייה של 3% (ח. שטסל: 4%); במצב הבורסה באותו יום - אתם ידעתם עוד היום לשמור על קורס של הדולר השחור. האם אתם לא ידעתם לשמור על שער ניירות צמודים?

מכל מקום, ניירות אלה טובים לאלה שיש להם כסף, ואתם באים ונותנים להם ברירה. יש בזה משום פתרון ל-3-6 חדשים. אם זה נוח להם, אז בבקשה.

עכשיו מתחילה הבעיה: לדעתי, זה דבר לא בריא מבחינת יצירת תקדים. שטסל ידידי, זרוש לישראל מטבע. זאת הבעיה.

י. פלומין:

שתי הערות: לעצם האמיסיות החדשות אפשר לומר שזה מעט מדי, ומאוחר מדי. אני חושב שהאנשים עכשיו יזהרו בגלל האי ודאיות שבמצב הבטחוני. לכן יעדיפו להשאיר כסף בבית. לא קונים אגרות חוב לחצי שנה. לכן חבל שהדבר הזה - "בונד-ווינג" (כיבוס אגרות חוב) - לא נעשה לפני 6 חדשים.

(ב) האם אתם שוקלים אותו סעיף שבא להחמיר, ושקבלנו אותו בכנסת ב-1.4.74. ואמרנו שהוא יקבל תוקף מספטמבר 1975? על כל פנים, אחת מהאטרקציות היתה בזה שאפשר לממש אותו --- (ח. שטסל: ברוטו, נטו?) ברוטו.

אם תשאירו את הסעיף הזה כמות שהוא, לבנקים לא יהיה עניין לרכוש אגרות אלה, ואז לא יהיה גם ביקוש. אני מבקש לרשום את זה לפניכם, כי אינני יודע מה הרווח של הפרש המס. אני בטוח שעקב אי מכירה, זה יהיה הרבה יותר גדול. כדאי שתחקו את זה לחשומת לבכם. על כן אני מבקש שתבטלו את הסעיף הזה.

א. אפרת: לדעתי, זהו נסיון מפוקפק. ברגע זה הוא לא אטרקטיבי. החשיבות שלכם, לשתף פעולה, זו הצלחה עצמית; או לפחות לקוחות על חשבון פקדונות שמחזיקים בבנק. האם כל זה נעשה למען נסיון?

נראה לי, שהדבר הזה הנו אפסי לעומת המצב בו אנו נמצאים בשוק האשראי.

האם אתם עוקבים אחרי מה שנעשה בשוק האשראי? משלמים 30%-40% בתיוון שטרות. זה ממש אסון. לכן כל הדבר הזה הנו חוור לעומת תיוון שטרות שהיה פעם, ושבתלקו הגדול היה ממוסד בבנקים. עכשיו המצב פרוע ביותר. אלה דברים שמגיעים לסכומים אסטרונומיים. כל אדם הגון יכול להתמוטט.

אנחנו יושבים כעת בזוועדת הכספים, וכבוד היושב ראש - אתה לא יכול לומר שאני ארים יד על 20 מיליון ל"י לאגרות חוב.

מר שטסל לא עוסק בבעיית האשראי. אנחנו
נזמין את נגיד בנק ישראל, ואז חוכל

היו"ר י. קרגמן:

לדבר אתו על בעיית האשראי.

אתה רוצה שאדם ישלם מסים -

י. בדר:

לפנינו יש נושא מסויים -

היו"ר י. קרגמן:

יש לזה קשר הדוק.

ש. ארליך:

אני לא אצביע בעד 20 מיליון ל"י.
בשבילי כל הנסיון הזה של אגרות חוב,
זה כלום. אם זה בא להצלת כל הבעיות שעומדות על הפרק, ואם זה כל
כך לוחץ, אז בואו נדון על כל בעיית מערכת האשראי. במשך החודש הזה
כל מערכת האשראי עלולה להשחנות.

א. אפרת:

פשוט, אין חשובה לעניין זה. אם זו
חוליה אחת בשרשרת של פעולות שעושה האוצר, אם אמצעי זה נותן משהו
אפקטיבי, אז בסדר. אם לא, אז אני מציע להזמין את כל הגורמים
והמוסדות על מנת שנשמע את דעתם.

אני מצטרף לדעות שהושמו ע"י חברי הוועדה
פלומין ואפרת.

ג. פח:

אני רוצה להציע הצעה, את מה שנהוג
בארצות הברית, ואני בדקתי את זה: בארצות הברית יש בונדס במאות
מליוני דולרים. אדם קונה אגרת חוב ב-17.5 דולר, וכעבור 5 שנים הוא
מקבל 25 דולר. בדרך כלל, קונים אגרות אלה בתור מתנה לילדים שמגיעים
למצוות - לבר-מצוות וימי הולדת. בצורה כזו יכול לקבל ילד כזה אלפי
דולרים במתנה, והוא איננו יכול לפרוט או לפרוע את זה, אלא רק כעבור
חקופת מה. אצלנו ילדים מקבלים מתנות בכסף, ואז הם קונים לעצמם
אופנים משוכללים יותר. מדוע שלא תלכו בדרך זו שבה הולכת ארצות הברית?
זה חסכון בזה שלא נפרע ולא יוצא לשוק הכספים. אני מציע לכם לשקול
את זה. בניו-יורק זה מסתכם ב-180 מיליון דולר לחודש במתנות כאלה.
על כל פנים, אני חושב שסכום זה של 20 מיליון ל"י הוא כטיפה בים.

מה זה העניין הזה של תוספת 3%-4%?
(ח. שטסל: זה הפחת)

ש. לורנץ:

נשאלו כאן שאלות, ונאמר שלא כדאי לקנות
ב-9%, כי זה פחות מדי. אם כן, הם יכולים להיות גמישים. אבל אפשר
בקלות להגיע ל-13%. אך שאלה זו לא קיימת. אם כן, אין לי מה להוסיף.
מסתבר ש-9% זה לא מציאותי. לכן
מהתחלה דבר זה לא ימשוך, לא יצליח. לכן אולי תתחילו ב-11%-12%. ואחר
כך לרדת, כדי שתגיעו ליותר הצלחה?

לאחר שיצאנו עם אמיסיות כל כך גדולות,
הממשלה עכשיו עושה בזהירות נסיון כזה
ושולחת את המלווה הזה. ונעשה מה שנעשה עכשיו כנסיון.

א. שוסטק:

א. שוטסק:

עד כמה שאני יודע, קצרי מועד בעולם הם חשלומי מס הכנסה. הרביית שאתה מבטיח לקונה על קצר מועד, זו רביית, ואתה לא נכנס אתו לחשבון של מס הכנסה. אם נעשה נסיון, ואם באמת זה נעשה עם חרדה וכו', אז אני לא יכול להגיד אין כל קשר עם הרביית. מר שטסל, זהו הנושא. אתה מציע, למעשה רביית כל כך נמוכה לעומת מה שהוא יכול לקבל. איזה אסון היה קורה אילו בקצרי מועד הייתה הממשלה מוציאה את הרביית שהיא מוציאה?

אני חושב שזה ענין פסיכולוגי שקובע

יותר מההגיון.

אני לא יכול לקבל את "הברוגז" של ח"כ אפרתי. אתה רוצה מדיניות כלכלית חדשה, ואתה אומרת הקפאת אשראי. זה מוכרח להביא לספקולציה. מכל מקום אני שואל: האם יכול לבוא בחשבון תיקון כל כך קטן, אשר לדעתי הוא גדול - שבקצרי מועד לא יהיו בעיות של מס הכנסה? האם קיימת אפשרות לחשוב על דבר זה? אני בטוח שכך זה יכול ללכת.

י. גולן:

אני לא יכול להתנגד לזה. אבל אני לא יכול לומר שדבר זה יתן משהו לציבור. אני רואה כי נאחזים בדבר קטן ומנסים לבצע אותו. יכול להיות משהו שישאלני: האם לקנות? אבל אני לא אדע מה אייעץ. אם הממשלה לא ידעה להרגיע את הציבור שלא יהיה פחות, אז מה אייעץ - לא לקנות? מכל מקום, זה לא יכול להזיק, ובזה אינני רוצה להתחשב. אבל אני לא מאמין שאגרת בתנאים אלה, בימים אלה, יכולה למשוך רבים כדי לקנות אותה. זה בכלל טוב לסוג מסויים של משלמי מס.

אדוני היושב ראש, אני חושב שהערתו של ח"כ אפרת לא היתה מיותרת. אכן היא לא היתה שייכת לנושא, אבל זה תמריץ לדיון. כאשר הממשלה מציעה את זה, אז כל אחד שואל "האם זה קטע של תכנית"? "האם זה סימון דרך"?

מה אתם חושבים לעשות? אני חוהה. נכון, צריך לספוג כסף. מחפשים כל דרך. היתה דרך, אבל התקבולים אינם מתממשים. החשובה של החשב היתה, שלא נמכרים באותו מספר שנמכר בעבר. מדוע הריעותם לצמודים? באותו הזמן גם ל"כיבוס". מדוע עכשיו הרעתם את התנאים, כאשר הממשלה זקוקה לשוק טוב? הדבר הזה היה קיים במשך שנים, ודוקא עכשיו נזכרתם להרע את זה. אני מבין, אילו היינו מעוניינים לבלום את הביקוש, אז מריעים את התנאים. בענין ה"כיבוס" גם כן מריעים את המצב.

על כל פנים, מה זה מסמל? למה אתם

מתכוונים?

אני לא אחזור על דברים שנאמרו כאן.

ש. ארליך:

אני מצטרף לדברים שנאמרו ע"י ח"כ בדר,

אפרתי, גולן, פת ועוד.

למעשה, אני התפלאתי שבטלתם את קצר המועד -

(ח. שטסל: לא הוצאנו חדשים).

אני בדעה, שצריך להיות קצר מועד מאד

נזיל. אדם שיוכל לקנות לחודש-חדשיים. זה צריך להיות דבר קבוע.

(ב) זה צריך להיות ברביית נמוכה יותר מהפקדה

בבנקים לזמן קצוב. זה לא צריך להיות אטרקטיבי להשקעות, אלא לשימוש.

לדעתי, 20 מיליון ל"י אלה מבחינת הבעיות

אינם מהווים אפילו טיפה בים. אבל אתה הולך להגיד לחתול שלא ישחה את

ש. ארליך:

לפני 10 ימים שוחחתי עם נגיד בנק ישראל ואמרתי לו כי הבנקים מודאגים מהמצב. אז אמר כי הוא בעד שמירת הבנקאות במדינה, ולא צריך לפגוע בהם. והנה, אמרו עכשיו כי הבנקים לא ימכרו את זה. אם כן, אתה אומר לחתום שלא ישתה את החלב.

(ג) אנחנו סובלים מאיזו קדחת, או של חום או של קור. היתה תקופה של צמודים. ומה קרה? - הקהל קנה. שוק ההון גאה, אבל אתם הרסתם את הצמודים, כך שהציבור לא יקנה אותו. גם בעליה הזו, יש עליה משמעותית. מה היה בינואר עם תוספת היוקר? אחוז אחד לחודש, זה גם כן עליה. היום לא כדאי לקנות צמודים בגלל ההגבלה של 1975.

(ד) כדאי לקנות לקנה. יהודים שמרו על ערך הכסף. יהודים מרוויחים כסף, וכסף זה נשאר במדינה. צדק ח"כ אפרתי בזה שנגע בבעיית המטבע. זוהי הבעיה השניה שנמצאת בסכנה. אני ממש מזדעזע כשאני שומע שאנשים משלמים 30% רבית. אבל עכשיו זה 40%. איזה משק יכול לעמוד בזה? זה יהיה דבר נזיל. כל יהודי שירצה להשקיע לחקופה קצרה, יקנה את זה. אבל שיהיה זה דבר יציב ושל קבע.

היו"ר י. קרגמן:

זה דבר קטן, ואי אפשר לברר נושא רציני שמחייב בירור יסודי. זה דבר קטן, והוא לא בא לפחור בעיות. את בעיות האשראי בהן נגע ח"כ אפרתי, צריך לברר. כאשר האשראי מכוון, אז זה דבר רע שהממשלה עושה בלי הצמדה, כאשר היא משלמת 25%-30%. בו בזמן שהיא בעצמה לא מקבלת ולא כלום, חוץ ממלווה בסחון.

ענין זה שהובא בפנינו, הוא היה, והוא איננו חדש. אבל מכשירים מסוג זה, או שיש להם עליות, או שהם נמחקים. אני חושב שזה דבר טוב לאדם קטן. אם יש לי 1000 ל"י, אז אני לא אקנה אגרת ל-5 שנים, אלא את זה. כך אני משקיע כספים לזמן מה. זהו נייר שנותן אפשרויות. מי שלא ירצה לקנות אגרת כזו, שלא יקנה. זהו ענין וולונטרי.

י. פלומין: כאשר מחירי המוצרים עולים 30%-40%.

היו"ר י. קרגמן:

איש לא מחייב אותך. זה מכשיר אשר מדי פעם אפשר להעלות את הרבית, או לא להעלות. זה נותן אפשרות לאנשים לחסוך, וזה יהיה גם לטובת המדינה. מי יודע, אולי זה יהיה 100 מיליון ל"י, ולא 20 מיליון ל"י. לכן אנחנו לא צריכים לאשר את זה. אולי זה נפל, מי יודע.

ביחס למס הכנסה אני רוצה לומר מדוע אני מתנגד לזה: לדעתי, מוכרח להיות שיטה - או כל חסכון יהיה פטור ממס הכנסה על רבית, או שזה יחול על הכל. מדוע פה יהיה פטור, ומדוע שם ל-5 שנים יש מס הכנסה של 25%?

א. שוסטק:

כי זה קצר מועד. הוא קונה לשלושה חדשים. כאשר זה לחמש שנים, אז יש בזה חשבון.

ח. שטסל: ברשותכם, אני לא רוצה לנגוע במדיניות הכלכלית. את זה יעשה השר שלי.

ח. שטסל:

אני רוצה בכל זאת לדבר על כמה השלכות ולברר כמה דברים: נייר קצר מועד הונפק כל שבוע במשך השנה האחרונה ל-3, 6 ו-12 חודש, והיינו מוכרים בין 5 ל-8 מיליון ליי לשבוע. החוק מאפשר לקבל 1.5 מיליון ליי. פורעים ומגייסים מחדש. עכשיו אנחנו רוצים להנפיק 20 מיליון ליי ואנחנו נעמיד את זה למכירה. אם הכל יימכר, אז ננפיק עוד. זהו מכשיר לגמרי שונה. אם יש למישהו כסף. אז הוא יקנה נייר כזה במקום להחזיק בגרב. למחרת, אם ירצה לקנות משהו, אז הוא יוכל למכור את הנייר.

אין לזה שום קשר לתיקון החוק של כיבוס אגרות. התיקון שנחקל שם הוא ל-3, 6, ו-12 חודש. "בונד וואשינג" לא יכול לעשות את זה. התיקון כפי שנחקל בכנסת, איננו מכסה את זה. כיבוס אגרות יכול להמשיך. לכן אני חושב, שכל אלה שהעירו שזה מאוחר מדי, חלש מדי - זה אולי צודק כאשר מדברים על המדיניות הכללית. מכל מקום, המדובר הוא בדבר קטן שעבורו נקבל או לא נקבל כסף. אנחנו לא נקבל מאות מליונים או מיליארדים של לירות. אך במקום 70 מיליון ליי אם נגיע ל-300 מיליון ליי, דיינו. זה לא בא במקום שום נייר צמוד.

טועים חברי הכנסת באמרם מדוע צריך להוריד את החשואה. בפברואר שנה שעברה אמרו שיש ספקולציות בצמודים. עכשיו, בספטמבר, אי אפשר "להכות" אותנו. קניות היתר במשך החודשים עד היום מכבידים על השוק. יש קצת התאוששות, ועכשיו משקיעים כמו שהיה בעבר. קופות תגמולים יכולים לקנות אגרות חוב לסווח ארוך, ואין להעלות או לשפר את הרביית לצמודים.

אם אומרים שיש לשפר את תנאי החוב הצמודים על מנת לקבל השקעה לסווח ארוך, אז אנחנו נשקול את זה, ונשקול את זה בכובד ראש. יש ירידה בקניות הספקולטיביות, וזה לטובת המשק. מכל מקום המטרה היא שזה יהיה לסווח ארוך.

לגבי ההצעה של פטור ממס הכנסה: לפי חוק מלווה קצר מועד, יש מס. אני לא מציע לחברי הכנסת, לחברי ועדת הכספים לבטל מס זה. מי שחייב מס במדינת ישראל, הוא חייב לשלם. בארצות-הברית יש ניירות פטורים ממס, אבל יש גם ניירות שחייבים במס.

לגבי חסכון לבני נוער - יהיה פה ד"ר פיקר לגבי חכנית חסכון בבנק הדואר. כמובן שאפשר לשכלל עוד ועוד. יש חכניות חסכון לנוער שמפקידים סכומים.

לגבי הנסיון: אני מבקש לא לייחס את זה. זהו מין דבר צדדי, ואם זה יתן משהו, יהיה טוב. מה שחסר לנו לכיסוי, הרי שמלווה קצר מועד איננו פתרון.

י. פלומין:

היו מקרים שתוך זמן קצר המחיר ירד מתחת למחיר המכירה. אולי תשקלו את ההצעה שיכולים לקבל חזרה בכל מקרה.

ח. שטסל: זו שמירה על השוק. היתה תקופה בצמודים שבמשך יומיים ירדו המחירים ואי אפשר היה למכור. אנחנו דנו בזה. כל אימת שמחירים יורדים, אנחנו סופגים ומזרימים כסף. אותו דבר יקרה בקצרי מועד. אנחנו נדאג לכך שיהיה לזה שוק כל הזמן.

מה שאתה, ח"כ פלומין, מציע, זה לפדות המחיר המזניח. ארל זהו המחיר (י. פלומין: לתת מס שלא יתמידו)

היו"ר י. קרגמן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא -

ב. תקציב עידוד הייצוא ופיתוח שוקי חוץ:ח. שטל:

בהצעת התקציב הנוסף שהוגשה לכנסת, אך אני מבין שזה טרם הועבר לכם - מופיע תקציב תמריצי ייצוא שמתבטא ב-25 אגורות לכל דולר ייצוא. כאשר היה דיון על זה עם היצואנים, אז ניתנה הבטחה שהממשלה תשלם את הסכומים האלה בהקדם האפשרי. היו שחשבו כי יבצעו את זה באוקטובר להלכה. היו שחשבו לתת את זה כמקדמה כי זה מופיע בתקציב נוסף, אולם, הואיל וזה הופיע בדברי ההסבר בתקציב, פנינו ליושב ראש ועדה זו משום שלא רצינו לעמוד במצב שאנחנו צריכים לשלם וכו'. מכל מקום, חשבנו שזו לא הדרך הנכונה שלא להביא את זה לידיעת הוועדה.

(מצטט מתוך דברי ההסבר שבתקציב):

"עידוד הייצוא התעשייתי: סעיף זה ינוצל לצורך מקדמת תמריץ חד פעמית לסעיפי ייצוא שרווחיותם נפגעה בגודל של 25 אגורות לכל דולר ייצוא 1973. סיוע זה יינתן למפעלים המייצאים למעלה מ-50 אחוז ממחזורם".

אני מודיע שהתוספת הזו תעלה בסך

הכל 50-60 מיליון ל"י.

בסעיף זה יש אמצעים חופשיים. מכל

מקום, הואיל וזה נכתב בדברי ההסבר, אני מביא זאת לידיעתם, למרות שפורמליה אנחנו יכולים לעשות את זה.

א. מלמד:

אנחנו לא נקפיד.

היו"ר י. קרגמן:

הכוונה היא פה לגיבוי מסויים.

אנחנו רושמים את זה לפנינו, אם

איננו רוצים לחנוק את היצואנים.

על כל פנים, טוב שהבאת את זה בפנינו.

אנחנו שמענו, ורשמנו את זה בלבנו.

סיכום:הוועדה רשמה בפניה הודעת החשב הכללי שישלם את התמריציםהחדשים מסעיפי תקציב קיימים.

ג. ערבות מטעם המדינה לחברות שמירה:
(מכתב שר האוצר מיום 5.9.74)

ח. שטסל: בזמנו, הוועדה אשרה את זה. עכשיו יש הרחבה של אותם שומרים.

בהתאם לחוק ערבויות מטעם המדינה תשי"ח-1958 מותר לשעבד את מלוות המעסיקים, או לתת הלוואה בערבות המדינה בסך כולל של 363 אלף ל"י. זה איננו כסף של המדינה.

ש. לורנץ: בקשר לתעשיינים סיפר לנו נגיד בנק ישראל על ההצעה הזו, שנוחנים הלוואה לתעשיינים שמפסידים את מלווה מעבידים, כאשר זה לפי אותם התנאים, צמוד וכו'. ההמצאה היא פשוטה. מצד אחד אתה מקבל רבית צמודה, ומצד שני אתה מקבל הלוואה יותר זולה - של 24%. למה להם? הרי זה פחות ממלווה מעסיקים, כי זה צמוד. (היו"ר י. קרגמן: זה ענין של הבנקים, והם צריכים להסתדר אתם) אבל מדוע לקבל את זה מבנק ישראל?

היו"ר י. קרגמן: כבר היה לנו ויכוח על כך כאשר התחיל הענין של רוזוב, ואמרנו שלכל חברה כזו ניתן ערבות בגבולות מלווה מעסיקים. אחרת הם אינם מקבלים. באילו תנאים - זה ענינם.

ח. שטסל: גם התעשיינים מקבלים הלוואות רגילות מבנקים ע"י כך שהם משעבדים את תעודות המלווה עם סמכות ניתנת לשר המסחר והתעשייה ושר החקלאות ועוד שר אחד. זה כבר דבר קיים. עכשיו, בדיוקבאותה צורה פנו חברות השמירה ובקשו את זה. למעשה, אין להם "אבא" בענין זה, לכן אתם מחבקים לאשר להם את זה. זה לא פדיון, אלא זה כסף שנלקח מבנק ישראל. אם הם הגיעו להסכם עם הבנק, הרי שלנו אין מה לעשות.

א. אפרת: אנחנו ישבנו על המו"לים של העתונות. והם אמרו שלא ניתן להם לשעבד את מלווה המעסיקים שלהם, כי אין להם "אבא". האם דבר זה ידוע לך?

היו"ר י. קרגמן: הם פנו כבר בענין זה לשר האוצר.

ח. שטסל: בזמנו, כאשר מלווה זה הונהג, אמרו שזה מלווה חובה, ולא שכיר. אם ייעשה אותו דבר לשכירים, הרי שמוטב לבטל אותו, כי רק האדמיניסטרציה עולה.

לאשר מתן ערבות מטעם המדינה לחברות שמירה בסכום של 363,000 ל"י כמפורט במכתב שר האוצר מיום י"ח באלול תשל"ה (5.9.74).

ה ו ח ל ט

ד. פטור ממס שבח מקרקעין -

(מכתבי שר האוצר מ-ו' תשרי תשל"ה (22.9.74)
ומ-כ"ט תשרי תשל"ה (15.10.74)

מדובר ב"ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש"
וב"ישיבת חידושי הרי"מ". הם מבקשים פטור

היו"ר י. קרגמן:

ממס שבח מקרקעין.

לאשר קביעת ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
מ-14.12.72 וישיבת חידושי הרי"מ בחל-אביב
מ-7.1.73 כמוסדות לענין סעיף 61(ד) לחוק מס
שבח מקרקעין.

ה ו ח ל ט

יש כאן עוד מכתב משר האוצר מיום ו' בחשוון
תשל"ה (22.10.74) בו מבקש אישור לקביעת

היו"ר י. קרגמן:

אגודת "מכבי אבשלום" בפתח-תקוה כמוסד לענין סעיף 61 לחוק מס שבח
מקרקעין.

לדעתי, לא נוכל לאשר את זה משום שכל
שמות חברי הנהלת החברה אינם בחיים. אין כל התנגדות לאשר ל"מכבי
אבשלום, אבל לא יכולה להיות הנהלה כזו שכל חבריה אינם בחיים. אני
מבקש ממר שטאוב לעקוב אחרי זה, ואפילו לתת להם נזיפה על כך.

לא לאשר ל"מכבי אבשלום".

ה ו ח ל ט

ה. קביעת נכס בר ביטוח לפי תקנות מס רכוש וקרן פיצויים
(תשלום פיצויים בשל נזק) (נכס חוץ ישראלי).
תשל"ב-1972:

(מכתבי שר האוצר מ-כ"ט אלול תשל"ד (16.9.74)
ומ-ט"ז תשרי תשל"ה (2.10.74)

לאשר קביעת הנכסים של הגב' רוז בולבול
כנתונים בסיכון בשל זהותם הישראלית
לצורך התקנות הנ"ל.

ה ו ח ל ט

"חרות בע"מ - חברה הרשומה בארץ פנתה
לוועדת המנכל"ים לעניני השטחים לקבוע

היו"ר י. קרגמן:

את המלאי והציוד שבבעלותה כנכסים ברי ביטוח. הנכסים נמצאים ברמת
הגולן ושוויים 500,000 לירות."

חברת הירות עובדת ברמת הגולן בעבודות
רחבות ביותר. לפני שנה פנתה אלינו

ד. שטאוב:

כדי להבטיח את עצמה מפני נזקי מלחמה. היא מבקשת אישור קביעת הנכסים
שבבעלותה כנכסים ברי ביטוח החל מ-28 בינואר 1973. לפנייתה זו היא

ד. שטאוב:

צרפה גם צ'יק. זה הוגש לוועדת המנכ"לים. אנחנו היינו צריכים להחזיר לה את הכסף ולומר לה שאנחנו לא יכולים לבטח אותם לפני שוועדת המנכ"לים מאשרת את זה. מכל מקום, הכסף נחקבל, אך פורמליית היינו צריכים להחזיר להם את הכסף.

והנה, קרה נזק, ואז חברת חירות פנתה ובקשה פיצויים. אילו ועדת המנכ"לים היתה אומרת כי לא מגיע להם, אז היינו מחזירים להם את הצ'יק.

למעשה, אחרי מלחמת יום הכפורים הודענו גם אנחנו לוועדת המנכ"לים שנגרם לחברת חירות נזק. אינני זוכר מי - בינואר או בפברואר או באפריל 1974 - נשלחה לוועדת המנכ"לים הודעה --- (ד"ר ג. קיטרון: אף אחד לא הודיע שנגרם נזק. אינני מבין את זה).

א. אפרת: אני מציע שנקבל את הפרוטוקול של ועדת המנכ"לים.

י. בדר: אני חושב שדרך זו איננה נכונה. אנחנו לא יכולים לאשר את זה בצורה כזו.

(ב) לא פעם אנחנו אישרנו פיצויים לפני משורת הדין --- (היו"ר י. קרגמן: טרקטור שהיה בביטוח, שלמנו). היו דברים שנפגעו בסיני, ושלמנו. (ח. קורפן: הוועדה טיפלה בדברים שלא היו בביטוח).

אני חושב שסעיף לפני משורת הדין הוא רחב מאוד, והבקשה שלפנינו מוצדקת.

א. אפרת: אסור להחלים מהנזק שנגרם בגולן. אנחנו ראינו את זה. אבל הדבר נפגם בדרך בינינו ובין ועדת המנכ"לים. לכן אני מציע על מנת שנסתכנע, לקבל את הפרוטוקול של ועדת המנכ"לים בענין זה.

ד. שטאוב: אני יכול לצטט את זה. יש פיסקה של ועדת המנכ"לים האומרת, כי לפי בקשתנו האישור נידון רטרואקטיבית. על כל פנים, אני מוכן להמציא לכם את הפרוטוקול בענין זה.

א. שוסטק: מה היה אילו אחרי 28.1.73, זאת אומרת בפברואר, לא היה בא מר שטאוב זמבקש בשם המנכ"לים להכיר בחברה זו שהיא בעלת נכסים ברי ביטוח - אני בטוח שהיינו מאשרים. כך אני רואה את הדבר הזה. אז בפברואר היינו מאשרים את זה כנכס בר ביטוח, כי זה כבר אושר.

ומה קרה פה? - הם לא הביאו בפנינו בפברואר את הבקשה לאשר את זה. עכשיו הם לא מבקשים מאתנו אישור, אלא כסף. כלומר, אישור ועדת המנכ"לים להכיר את זה כנכס בר ביטוח. אם כן, אני לא צריך את הפרוטוקול.

אני חושב שמותר לנו לאשר החלטת המנכ"לים

רטרואקטיבית.

י. בדר:

יש פסק דין של בית המשפט העליון של ד"ר בדר נגד לשכת עורכי הדין. אני בקשתי לקבל אישור מסויים, ובקשתי זו הסתובבה בלשכת עורכי הדין. אחר כך כתבו לי שהם מצטערים. אך בית המשפט העליון קבע שזה לא כך. אני בקשתי את האישור בזמן, אבל בגלל שהטיפול היה ארוך אי אפשר היה לשלול את זה ממני. לכן זה נחשב מיום שבקשתי.

אני חושב שמבחינה זו יסכים אתי ד"ר קיטרון שבענין בקשת חירות יחשב בהתאם לתאריך הגשת הבקשה אם זה מוסכם שהבקשה הייתה מלכתחילה.

גב' מושכל:

לא מגישים בקשה לוועדת המנכ"לים, אלא פנייה להיות מבוטח, ולזה צריך להיות תצהיר שצריך לשלם למעשה. כך שאת הבקשה לוועדת המנכ"לים אנחנו מגישים.

ד. שטאוב:

אני מודה כי זו תקלה פנימית שלנו. (ח.) קורפנו: אנחנו צריכים להסב חשומת לבכם

שלגבי העתיד זה לא יישנה).

היו"ר י. קרגמן:

אני מקבל את הצעת ח"כ שויססק, לקבל את הפנייה.

ה ו ח ל ט

לאשר קביעת הנכסים של חירות בע"מ כנתונים בסיכון בשל זהותם הישראלית לצורך התקנות הנ"ל.

ו. תקנות המקרקעין (אגרות), תשל"ה-1974:

(מכתב שר המשפטים מ-ה' בחשון תשל"ה - 21.10.74)

ד"ר ג. קיטרון:

אתם זוכרים את האגרה הזו, אשר במקומה יבוא תוספת מס. דבר זה מחייב גם תיקון אגרות מקרקעין. האגרות אינן טעונות אישור ועדת הכספים, אלא ששר המשפטים קובע כפי שהוא רוצה. אולם, פטור מאגרות טעונות אישור ועדת הכספים. בטבלה שלפניכם אתם יכולים לראות את הפטור ששר המשפטים רוצה להעניק. יש בזה אי אלה חידושים שבאים בעקבות הפטורים שניתנו במס שבח מקרקעין.

מה שיש בעמוד הראשון - זה המצב הקיים:

בעמוד השני ניתן פטור ל"יונייטד ישראל אפיל אוף קנדה אינק." ול"יונייטד ישראל אפיל אינק." ועוד. ניתן פטור לנכסי נפקדים ונכסי גרמנים שכמעט לא היו קיימים. הוא הדין לגבי רשויות מקומיות בנכסים שאינם להשגת רווחים. כל אלה דברים שהוועדה קבעה אותם לגבי מס שבח מקרקעין. מוסדות ציבור ועוד. אנחנו מציעים גם כי במקרים של קבלת "אכסטרקסט" לא צריך לשלם אגרה.

ה ו ח ל ט

לאשר את תקנות המקרקעין (אגרות), תשל"ה-1974.

ז. שאלות והצעות לסדר היום:י. גולן:

אני מבקש שנזמין את שר האוצר כדי להסביר לנו כיצד קרה שעיריית אילת נתקלה בבעיות כספיות והלוותה כספים בסכומים של מיליוני לירות ברביית קצוצה. זה כנראה גורל עיריות אחרות, ולא רק עיריית אילת. זה מעורר דאגה רבה גם למצב החקציבי. אני מבקש שנעלה את הנושא הזה לדיון.

היו"ר י. קרגמן:

אנחנו נשלח בקשתנו זו לשר האוצר, ואם הוא לא יבוא אז בודאי יבור שר הפנים. מכל מקום, פנייתנו צריכה להיות מופנית לשר האוצר.

מ. ארנס:

ביום ב' נתקבלו בוועדה מספר המלצות בקשר לחברה לישראל. זה היה מעין הבעת דעות. היה בין היתר סעיף אחד אופרטיבי, שהייתי מבקש לקבל דיווח על ביצועו. אני מתכוון לסעיף 4 שבמסקנות --- (היו"ר י. קרגמן: את כל ההמלצות העברנו לשר האוצר) לכן אני מבקש שיהיה דיווח.

ח. קורפו:

האם אפשר לקבל דו"ח של מועצות מנהלים של חברות ממשלתיות?

היו"ר י. קרגמן:

בסעיף 4 של הצעת "הליכוד" לסיכום בעיית החברה לישראל, כתוב: "הוועדה מציעה כי בעתיד יש למנוע הטלת ייצוג יתר במועצות מנהלים על ידי איש אחד".

אני עומד על המשמר בעניין זה. אבל

צריך לקיים דיון על כך.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.